

2 Timoti Timoti hitte Pol beleñ asaŋ sopte kayyiŋ

¹ Timoti, nebe Pol. Nebe Al Kuruňyen dufay po gama irde Yesu Kristuyen mere basaŋ al aposel himiriŋ hime. Aposelminj himiriŋ gobe al kura Yesu Kristuya awalikde hike Al Kuruňya hugiŋeŋ hinayıŋ yeŋ Al Kuruŋ beleñ biŋa tiyyiŋ go po gama irde gago aposelminj niryiŋ. Niŋgeb ne aposelminj gareb ge Timoti niŋ asaŋ gago kaŋ hime.

² Munan̄ gebe Al Kuruŋ niŋ saba girde himeke keŋkelə po gama irde hayen goke teŋbe urne nigen wor po yeŋ nurd gunęŋ himyen. Irde hugiŋeŋ bubulkunęŋ wor po yeŋ nurd gunęŋ himyen.

Niŋgeb Al Kuruňya Doyaŋ Al Kuruňniniŋ Yesu Kristuya beleñ hugiŋeŋ buniŋeŋ girde faraŋ gurde bege isikamke igin̄ po hiwoŋ yeŋ gusuŋaŋ yirde hime.

Al Kuruňyen meteŋ keŋkelə teŋ hayiŋ

³ Be, nebe wawuňya naŋkahalya Al Kuruŋ mere irde heŋyabe hugiŋeŋ ge niŋ bene sir ma yeŋ hiyen. Irde Yesu Kristu niŋ hekkenj nurde hayen goke Al Kuruŋ igin̄ nurd uneŋ himyen. Al Kuruňbe bikkenj asine yago beleñ dolon̄ irde hinhan. Niŋgeb ne wor bener mat wukkeŋ nurdeya dolon̄ irde himyen.

4 Ne gubul teŋ naŋa hoyanje kweŋ timekeb go ma keneŋ heŋ yeŋ esen nurariŋ goke bene sir ma yeŋ hiyen. Ningeb kuŋ geneŋ aman̄ wor po hemewoŋ yeŋ nurde hime.

5 Irde beger mat fudinde wor po Yesu Kristu niŋ hekken̄ nurde hinhan goke wor bene sir ma yeŋ hiyen. Ge beleŋ Yesu Kristu niŋ hekken̄ nurde hayen gobe abuyge Loisya momke Yunisya beleŋ wa nurdeb saba girkeb ge manan̄ hekken̄ nurariŋ. Ningeb gayenter manan̄ fudinde gwahade po hekken̄ nurde ha yeŋ nurde hime.

6 Gwahade ningeb, Al Kurunyen meteŋ teŋ teŋ ge bikken̄ hanne tonanjer yerde Holi Spirityen tareŋ niŋ gusuŋan̄ irmeket gunyiŋ goyen kak fu irke melak kurun hiyyen go gwahade yara sopte saŋiŋ po irde meteŋ teŋ hayiŋ yeŋ gago bebak girde hime.

7 Ga gineŋ hime gabe Al Kurun beleŋ Holi Spirit dunyiŋ gobe kanduk yeneŋ kafura heŋ heŋ ge ma dunyiŋ geb gago gineŋ hime. Holi Spirit dunyiŋ gobe saŋiŋ po heŋ Al Kurunya al hoyanje niŋ aman̄en nurde hinayiŋ irde megen niŋ dufay buluŋ fole irde hinayiŋ yeŋbe gogo dunyiŋ.

8 Ningeb Doyan̄ Al Kurunniŋ ge al diliŋde huwarde tagal tagal niŋ memya ma heŋ hayiŋ. Nebe mata buluŋ kura ma timiŋ. Gega yeŋ ge tagalde kuŋ hime goke igit̄ ma nurde han̄ mar beleŋ nad fere niraŋ. Irkeb al beleŋ tagal nunen̄ giwgiw nirde han̄ gobe nurde ha gogo. Goyenbe go nurdeb memya ma hawayiŋ. Gwaha titjeŋbe ne teŋ himyen yara, ge manan̄ Al Kurunyen tareŋde mere fudinde Yesu niŋ yitiŋ mere goyen

tagalde heŋya kanduk yeneŋ hayiŋ goke bada ma hawayiŋ.

9 Al Kuruŋbe neŋ gayen mata buluŋ bana mat dumulgaŋ tikeb dirŋeŋ weŋ hitiriŋ. Irde neŋ gayen, “Megen niŋ mar mata buluŋ minyaŋ gwa-hade moŋ, delner wukkeŋ po hinayiŋ,” yeŋbe hoy diryiŋ. Go diryiŋ gobe mata igit kura teŋ hiteke denenyə ma diryiŋ. Yiŋgeŋ neŋ ge dufaymiŋ bikkeŋ kiriyiŋ goyen po gama irdeb buniŋeŋ dirde faraŋ durdeb gogo dumulgaŋ teŋ yiŋgeŋ hitte dukuriŋ. Goyenbe neŋ buniŋeŋ dirde faraŋ durd durd niŋ dufaymiŋ kiriyiŋ gobe gayamuŋkek moŋ. Bikkeŋ wor po megenyə naŋkiŋya gayen forok ma yekeya neŋ kame wor po forok yitiŋ gayen gake buniŋeŋ nurde faraŋ dureŋ yeŋbe neŋ ge teŋ dufaymiŋ goyen Yesu Kristu haniŋde kiriyiŋ.

10 Irkeb Al Kuruŋ beleŋ dufaymiŋ kiriyinde gor mat waŋ waŋbe gago Yesu Kristu, mata buluŋniniŋde mat Dumulgaŋ teŋ teŋ Al gore megen gar kateŋbe Al Kuruŋ beleŋ buniŋeŋ dirde faraŋ dureŋ yeŋ dufay heŋ hiyen goyen kawan iryiŋ. Be, kawan ire yeŋbe gogo kamiyinde mat huwardeb kamde kamdere niŋ tareŋ goyen isikamyiŋ. Irde Satanyen yufuk bana po heŋ Al Kuruŋ diliŋde kamtiŋ yara hityende matbe Al Kuruŋ dirŋeŋ weŋ heŋ gayenter manaq kame kame wor hugiŋeŋ yeŋya awalikde po heŋ epte ma kamtek beleŋ goyen neŋ beleŋ nurde bebak teŋ gama irnayiŋ yeŋ mere fudinde yiŋgeŋ ge tagaltiŋ goyen dikala diryiŋ.

11 Munaŋ nebe Yesu niŋ mere fudinde goyen

tagalde tukuŋbe saba yirde hayin yenj Al Kurunj belej, “Yesuyen mere basaŋ al hawayin,” nineŋbe meten goyen nunyin.

12 Niŋgeb meten gwahade teŋbe kanduk kenej hime gago. Goyenpoga ne belej hekkej nurde unej himyen al Al Kurunj gobe gwahade gwahade yenj keŋkela nudt unej himyen geb, koyare hime gayen gake memya ma heŋ hime. Irde Yesu niŋ tagaltin mere fudinde goke manaj memya ma heŋ hime. Goyenbe memya ma heŋ hime gote miŋbe gogo po moŋ. Al Kurunjbe ne doyan nirde hiyen yenj ulneya tonneya tumŋan haniŋde yirmiriŋ goyen yenj belej keŋkela doyan nirde hiket kuŋ kuŋ kame Yesu mulgaŋ heŋ wayyen nalu funanje goyenter manaj fudinde wor po doyan nirde hiyen yenj nurde hime geb, gago memya ma heŋ hime. Niŋgeb Al Kurunja Yesu Kristuyabe gwahade nirde haryen geb, ge wor iŋiŋ gwaha giriryen geb, haŋkapyä ginhem gwahade po memya ma heŋ hayin.

13 Irdeb al saba yird yird meten tiyen yenjbe saba fudinde girde himeke nurde hinhan goyen go po gama irde saba yirde hayen geb, iŋiŋ gwahade po saba yirde hayin. Bada ma hawayin. Irde gwaha teŋ heŋyabe Yesu Kristu belej po doyan girde hiket Al Kurunj niŋ hekkej nurde yenja al hoyanja niŋ amanej nurde hayin.

14 Irde Al Kurunj belej, “Yesu niŋ yitiŋ mere gobe iŋiŋ niŋgeb, al saba yirde hayin,” gineŋbe meten gunyiŋ geb, mere goyen keŋkela heŋ doyan irde hayin. Irkeb mere goyen al kura belej epte ma buluŋ irnayin. Goyenbe gere saŋiŋde moŋ.

Deyya hitte hi al Holi Spirit gote tareñdebe mere goyen doyañ irde hayinj.

15 Be, memya ma hawayinj ginhem gega, Figelusya Hermogenesyabe Yesu gama irde hañ mar hoyanj Esia* nañare hañ goyen budam wor pobe koyare hime gayen gake memya heñ harhok nunenjbe nubul tiyanj gobe nurde ha gogo.

16-17 Goyenpoga Onesiforusbe wañ Rom taun kurunjde forok yerbe ne niñ nañkenenj kuñ kurjbe ninyinj. Neneñbe koyare hime gake memya ma heñ faranj nurde hugiñenj wañ nintinjde po hike dufayne kandukñenj goyen hipirkenj nurde hinhem. Goke teñbe Doyañ Al Kuruññiniñ belen Onesiforusyen diriñmiñmij goyen buniñenj yirde unwoñ yenj nurde hime.

18 Yeñbe bikkenj Efesus taunde hinhem goyenter wor al gore faranj nurde hinhin kuruñ gobe nurde ha gogo. Niñgeb goke teñbe nalu funañdeb Doyañ Al Kuruññiniñ belen buniñenj irde muruñgem iginj unwoñ yenj nurde hime.

2

Tareñ heñbe al saba yird yird meteñ goyen al hoyanj manañ yunayinj

1 Niñgeb urne, ge manañ Yesu Kristu belen buniñenj girde iginj iginj girde hi bana heñbe mekerke Al Kuruñ beleñ faranj gurkeb tareñ hawayinj.

2 Gebe hakot neya kuñ heñya saba girde hinhem. Gega ne po moñ. Al hoyanj manañ saba girde hinhem gwahade goyen po Yesu niñ saba

* **1:15:** Esia nañä gobe gayenter niñ Esia nañä kuruñ goke ma yitiñ. Gayenterbe Turki ineñ hanjen.

girde hinhan. Niñgeb al kura iginj hekkeñ nurd yuntek irde keñkelä al saba yird yird mata nurde hañ goyen yenerbe go mar goyen mun po yade saba girde hinhet gwahade goyen po saba yirde hayinj. Irkeb yenj wor mere goyen basañ heñ al hoyan wor saba yirde hinayinj.

3 Be, neñ Yesu Kristuyen meteñ marbe yeñ ge teñ kanduk yeneñ hityen gega, goke ma busaharde hityen gwahade po, ge manañ fulenja al fudinde wor po yara heñbe neñ teñ hityen gwahade po teñ hayinj. Fulenja al fudinde wor pobe doyañ almiñde mere nurde meteñ teñ heñya kan-duk kura kinyen goyepoga, go ma busaharyenj.

4 Irde fulenja al gobe doyañ almiñ daha mat kura amaneñ nurd nunyeñ yeñbe fulenja mar moñde mata tubul teñ fulenja marte mata goyen po gama irde hiyenj. Gobe meteñ gega, bada ma hiyyenj. Niñgeb ge manañ gwahade po, Doyañ Al Kurunje belen daha mat kura amaneñ nurd nunyeñ yeñbe Al Kurunyen meteñ alyen matabe meteñ gega, goyen po gama irde hayinj.

5 Be, Yesuyen meteñ al gote maya mere kurabe al kura kup yeñ yeñ karire hiyenj al gote mata yara. Al gobe kari gote mata goyen keñkelä ma gama irde kup yeñ kuyenj gob epte ma murunjem tiyyenj. Hubu wor po. Be, karire niñ mata minyanj gwahade goyen po, Yesuyen meteñ mar belen gama irtek mata manañ hañ. Niñgeb ge manañ yende meteñ al niñgeb, meteñ marminj gote mata keñkelä po gama irde hayinj. Gogab kame yeñ belen gote murunjem gunyeñj.

6 Be, Yesuyen meteñ al gote siraw mere kurabe

gahade. Be, binje meteŋ teŋbe kame nen nen
nalu forok yeke ganuŋ wa binje goyen yade
niyyeŋ? Al hoyaq moŋ. Meteŋ miŋ al gore
wa foŋeŋ kaŋ niyyeŋ. Gega binjebé dulŋeŋ ma
forok yeke niyyeŋ. Meteŋ kuruŋ wor po teŋ gab
niyyeŋ. Niŋgeb ge manaq gwahade po, Yesu niŋ
meteŋ kuruŋ po teŋ hayin. Irde meteŋ go teŋ
heŋya kandukŋeŋ wor po nurde hayin goyenbe,
kurut po yeŋ hayin. Irkeb kame yeŋ beleŋ gote
muruŋgem gunyeŋ.

⁷ Be, mere girhem gabe Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ
faraŋ gurkeb mere gote miŋ goyen tumŋaŋ igin
bebak tiyayiŋ geb, mere girhem gabe keŋkela
dufay hawayin.

⁸ Be, bikkeŋ Israel marte doyaŋ al kuruŋ Dewit
gote miŋde niŋ al Yesu Kristu, Al Kuruŋ beleŋ
kamyinđe mat isaŋ hekeb huwaryiŋ al goke bege
sir ma yiyyeŋ. Yesu niŋ ginhem gabe mere
fudinde ne beleŋ tagalde tukuŋ himyen gogo.

⁹ Munaŋ Yesu niŋ igin ma nurde haŋ marbe
daha mere goyen tagalde tukuyen yeŋbe buluŋ
buluŋ nirde kawe al kura nirtiŋ yara nade fere
nirde koyare neraŋ hime gago. Goyenpoga Al
Kuruŋyen mere Yesu niŋ yitiŋ goyen al budam
nurde tukuŋ haŋ gobe al kura beleŋ epte ma
isikamtek hi.

¹⁰ Be, Al Kuruŋyen merebe gwahade geb, Al
Kuruŋ beleŋ nawaryiŋ gwahade po alya bereya
kame yawareŋ yeŋ bikkeŋ dufaymiŋde basiŋa
yiryiŋ goyen manaq mere goyen nurde gama
irkeb yawaryeŋ. Irkeb go mar gobe Al Kuruŋ
saŋiŋmiŋ turŋuŋ yaŋ goya hugiŋeŋ hinayin goke
teŋbe meteŋ teŋ himyen. Irde meteŋ teŋ heŋya

kanduk kurayen kurayen yeneñ himyen gega,
mukku ma teñ goya goya tareñ po heñ himyen.

11 Be, Yesu niñ teñbe kanduk yeneñ yeneñ goke
mere fudinde kura gaha yeñ hanjen:

“Yesu beleñ nende mata buluñ niñ teñ kamyinj.

Irke neñbe yeñ ge dufayniniñ tareñ irtin geb,
mata buluñniñ bikkek manañ kamtiñ hi.
Ninjeb neñbe kamyinjde mat huwaryinj al Yesuya
hugijenj hitek.

12 Yesu niñ kanduk yeneñ hityen gega, mukku ma
teñ sañiñ po hetek gobe kame yeñya heñ
det kuruñ gayen doyan yirde hitek.

Munañ Yesu pel irde harhokniniñ untek gob
kame yeñ wor harhok dunyenj.

13 Neñbe, “Yeñ po gama irde hitek,” yeñ hityen
gega, soñ heñ hityen.

Munañ yeñbe neñ gayen yende wor po yeñ nurde
harhok duntek ma irde hi geb, biñja tiyyinj
goyen po gama irde hiyerj,” yeñ hanjen.

Al Kuruñ diliñde meteñ almiñ iginj hawayinj

14 Be, al kura yade saba yirde hayin ginhem
mar goyen saba girde hime gayen basañ heñbe
saba yirde bebak yirde hayinj. Usi saba marya usi
mereminj goke kadom mohonjde teñ hanj gobe det
iginj kura ma forok yeñ hiyen. Irde mere gwahade
tikeb marmuyañ yirde hañ mar gote dufayminj
manañ buluñ wor po heñ hanjen. Ninjeb saba
yirde hayen mar goyen, “Usi saba mar goya
kadom mohonjde ma teñ hinayinj,” yineñ Al Ku-
ruñ diliñde sañiñ po hayhay yirde hayinj.

15 Munañ Al Kurunyen meteñ al iginbe Doyan
Almiñ gote mere fudinde goyen fudinde mat

tagalde al saba yirde hiyen. Irde meteŋ teŋ hi goke Al Kurunyə alyat diliŋde memya ma heŋ hiyen. Niŋgeb ge manaq Al Kurunŋ beleŋ meteŋ alne igiŋ yen neneŋ hiyen yen kurut wor po yen hayinj.

16 Irde mere miŋ minjmoŋ megen niŋ dufay buluŋ po ga kurunŋ hitiŋ mere teŋ teŋ mata goyen yilwa irde gisaw po hayinj. Go mata buluŋ goyen epte ma tubul titek hanj marbe mata go po teŋ kuj kuj buluŋ wor po heŋ epte ma Al Kurunŋ palap irtek mata teŋ hinayinj geb, gago gineŋ hime.

17 Go mar gote sababe al kura ulinjde usu kurunŋ kura forok yen sikkeŋ bida heŋ kuj hiyenj go gwahade goyen po, Yesu nurd untij mar gote dufaymiŋ buluŋ yiryeŋ. Mata buluŋ gwahade teŋ hanj mar kurabe Himeneusya Filetusya gogo.

18 Irem gobe Al Kurunyen mere fudinde goyen tubul teŋbe, “Yesu niŋ dufayniniŋ tareŋ irtiriŋ nalu goyenter tonniniŋ gergen haminj gobe kamtiŋde mat huward huward mata gogo forok yiriŋ. Niŋgeb ulniniŋ kamyenđe mat huward huward matabe hubu,” yen usi wor po teŋ haryen. Irkeb Yesu nurd untij mar kurabe sabamiŋ nurdeb Yesu niŋ dufaymiŋ saŋiŋ irtiŋ goyen buluŋ heŋ hanj.

19 Gega Yesuyen alya bereya sios Al Kurunŋ beleŋ forok irtiŋ gobe tola tareŋ po yimiytiŋ go gwahade yara geb, go ma buluŋ hiyyenj, saŋiŋ po hiyenj. Sios goke Al Kurunyen asanđeb, “Doyaŋ Al Kurunŋbe alya bereyamiŋ goyen keŋkelä nurd yuneŋ hi,” yitiŋ hi. Irdeb, “Al kura yiŋgeŋ ge yen, ‘Nebe Doyaŋ Al Kurunyen al,’ yen hi al gobe mata

buluŋ teŋ teŋ mata tubul po tiyyeŋ,” yitiŋ hi.

20 Be, sios bana igin meteŋ titek alya bereya goke maya mere mat bebak gireŋ tihim. Be, hora alyen ya kuruŋ bana goŋbe koron kurayen kurayen haŋ. Kurabe golya silwaya beleŋ keŋkela wor po yirtiŋ haŋ. Kurabe heya megeŋya beleŋ po mali maliŋen yirtiŋ goyen manaŋ haŋ. Koron kura golya silwaya beleŋ keŋkela wor po yirtiŋ gobe koron igin, damum hende wor po geb, dula matarebe koron igin goyen yade biŋge yerde nen hanjen. Munaŋ heya megeŋya beleŋ mali maliŋen yirtiŋ gobe koron igin moŋ geb, mali nebaŋya biŋge dikŋen gwahade goyen gor yerde yukuŋ yemeyde hanjen.

21 Be, maya mere gote minbe gahade: al kura Yesu gama irde hi al beleŋ usi saba marya awalik heŋ saba buluŋmiŋ goyen ma gama irde yiŋen buluŋ ma hiyyenbe al gobe mel gote tikiŋ miŋmon geb, Doyaŋ Almin diliŋde wukken po hiyen. Irde Doyaŋ Almin gote meteŋ igin goyen tumŋan igin titek ala hiyyen. Niŋgeb koron igin gwahade gobe miŋ al beleŋ biŋge nen nen nalu karkuwanjan biŋge igin yerde nen hanjen gwahade goyen po, al goyen manaŋ Doyaŋ Almin beleŋ, “Al gabe wukken niŋgeb, keŋkela meteŋne tiyyen,” yeŋbe meteŋmiŋ igin untek hiyen.

22 Niŋgeb gebe al foŋenjde dufay buluŋya mata buluŋya gobe yubul tiyaiŋ. Yubul teŋbe beger mat fudinde wor po Doyaŋ Al Kurunjinin dolon irde kasor irde haŋ mar beleŋ mata teŋ hanjen gwahade goyen po teŋ hayiŋ. Matabe gahade: Al Kuruŋ diliŋde huwak po heŋ heŋ mata, yeŋ

ge hekkenj nurd nurd mata, Doyaŋ Al Kuruŋya al hoyanŋya niŋ amanŋenj nurd nurd mata. Irde bege kamke iginj po heŋ heŋ mata. Mata iginj kuruŋ gwahade goke po biŋge kamtiŋenj teŋ hayinj.

23 Irdeb al foŋenjde mata kurabe kadom mohonjde tenj heŋbe gor mat arde hanjen geb, gebe mata gwahade ma teŋ hayinj.

24 Gebe Doyaŋ Al Kuruŋyen metenj al niŋgeb, metenj marminjde mata po gama ireŋ yenjbe kadom mohonjde ma teŋ hayinj. Gwaha titneŋbe bearar hende moŋ, bekkeŋde mere yirdeb iginj iginj yirde hayinj. Goyenbe al yunkuren yunkuren hitte po moŋ, tumŋanj ala po gwaha yirde hayinj. Irde al saba yird yird mata keŋkelə nurde hayinj.

25 Munanj dufay bulunj kerde asogo girde haŋ mar goyen bearar hende ma mere yirde hayinj. Bekkeŋde mere yirde keŋkelə saba yirde henjyabe Al Kuruŋ beleŋ mel goyen dahan kura yirke mata bulunŋmiŋ yubul teŋ Al Kuruŋ hitte biŋ mulgaŋ hekeb Al Kuruŋyen mere gote saba fudinde goyen keŋkelə bebak tiwoŋ yenj nurdeya saba yirde hayinj.

26 Irdeb mel gobe Satanyen usi mere po gama irde hanjen geb, saba yirde henjyabe mel goyen sabage nurde bulunjde hite yenj biŋ bak yeke Satan gote usi go ma gama irwoŋ yenj nurdeya saba yirde hayinj.

3

Yesu mulgaŋ heŋ heŋ niŋ doyaŋ heŋ heŋ goyen-terbe mata buluŋ kuruŋ forok yenayinj

1 Goyenpoga gayenter mat kuŋ nalu funaŋ beleŋ heŋ hikeb mata buluŋ kurayen kurayen forok yeke mata gote kanduk karkuwaŋ karkuwaŋ gore heŋ heŋniniŋ buluŋ wor po yirde hinayin. Niŋgeb nalu gwahade forok yeŋ hinayin goyen nurdeya ga hayin.

2 Be, mata buluŋ gobe gahade: alya bereyabe yiŋgeŋ ge po nurdeb hora yad yad niŋ po dufay kuruŋ heŋ hinayin. Irde ne epte yeŋ nurdeb Al Kuruŋya kadomya palap ma yirde nanyaŋ yirde teŋ hinayin. Irde naniŋya milniyat mere ma gama irde hinayin. Irde al kura beleŋ faran yurde hinayin gega, goke igin ma nurd yunen hinayin. Irde megen niŋ mata wukken moŋ goyen po gama irde hinayin.

3 Irde al hoyan niŋ amaneŋ ma nurde hinayin, al kura buluŋ yirtiŋ goyen halde ma yuneŋ hinayin, irde mere buluŋ mat yirde hinayin. Irde uliŋde po aman hetek dufay epte ma fole irtek hinayin, irde beremya dirŋeŋ weŋ yagoya gasa yirde buluŋ po yirde hinayin. Irde mata igin niŋbe amaneŋ ma po nurdeb

4 yiŋgen igin heŋ heŋ ge po nurde al usi yirde hinayin. Irde kame kanduk forok yetek goyen ma keneŋya mali ga lawlaw yeŋ hinayin. Irde usi dufay go gama irdeb dufaymiŋbe Al Kuruŋ gama irtiŋeŋbe uliŋde po aman hetek mata buluŋ po gama irde hinayin.

5 Al gwahade gobe hende hendem po Al Kuruŋ palap irde hinayin geb, biŋde mat fudinde palap ird ird mata gote iginerŋbe hubu wor po. Mel gobe hende hendem po Al Kuruŋ palap irde hanj.

Ninjeb mata gwahade teñ hañ mar gobe yilwa yirde hoyan̄ muñ po pat yeñ hayin̄.

⁶ Be, mata buluñ gwahade teñ hañ mar goyen kurabe bere kura dufaymiñ tareñ moñ aran̄en mata buluñde kattek gote yare hurkuñbe usi yirde biñ yawarkeb yende yufukde heñ usi meremiñ go po gama irde hañ. Bere gobe mata buluñmiñ bikkekbe Yesu beleñ halde yuntiñ gega, goyen go keñkela ma bebak teñbe gwaha ma dirtiñ yeñ kandukñeñ wor po nurde hanjen̄. Irde mata buluñ kurayen kurayen gwaha titek moñ goyen titek yirkeb bada hetek moñ geb, go po gama yirde hanjen̄.

⁷ Bere gwahade gob saba hugineñ nurde hanjen̄ gega, Al Kurunyen mere gote saba fudinde goyen bebak teñbe go hende tareñ hetek yara gega, epte moñ po. Ninjeb usi saba mar bere buluñ yirde hañ goyen yeneñ yilwa yirde hoyan̄ muñ po pat yeñ hayin̄.

⁸ Munan̄ usi saba gore bere dufaymiñ sanjin̄ moñ goyen buluñ yirde hañ mar gobe bikken̄ Isip niñ doyan̄ al kuruñ Fero yufukde heñbe Fero beleñ yinke karan mata teñ hinaryum al irawa Yanisya Yambrisya yara. Irem goreb Al Kurunyen mere Mose beleñ yirin̄ goyen asogo irde hinaryum gwahade goyen po, usi saba mar gobe Yesu niñ mere yitiñ gote saba fudinde goyen asogo irde hañ. Mel gobe Uñgura beleñ dufay igin̄ kertek gasun̄be teñ pasi. Irde Yesu Kristu niñ dufaymiñ tareñ ma irde hañ. Ninjeb Al Kuruñ beleñ mel gobe diriñne weñ yen ma nurd yunen̄ hi.

⁹ Yanisya Yambrisya beleñ usi tiyaryum goyen

kawan forok yeke al nurd pasi hekeb meremiñ kuruñ ma hirin gwahade goyen po, mel goreb alya bereya usi yirde buluñ yirde hanj gega, al budam bebak teñbe gama ma yirkeb usi meremiñ gobe kuruñ ma hiyyeñ.

Saba nurde hinhan goyen po gama irde hayin

10 Be, ne belen al saba dahade yirde mata dahade teñ himyen, irde dufayne dahade kerde Al Kuruñyen meten teñ himyen goyen keñkela nurde ha gogo. Nebe Al Kuruñ niñ hekkeñ nurde himyen, irde al kura matamiñ igin hewoñ yen doyañ henj henj ge piñeñ ma henj himyen. Irde alya bereya goke amanenç nurde yunenç himyen. Irde kanduk forok yeke goke mukku ma teñ goya goya tareñ po henj himyen.

11 Nebe al belen buluñ buluñ nirde hike kanduk yeneñ himyen gobe wawuñ uñkureñ po moñ. Antiok, Aikoniamyabe Listra taunya bana goñ hinhem yabe ne ulner kanduk budam forok yaminj. Goyenterbe goñ niñ al belen Yesu niñ yitinj mere goke igin ma nurde buluñ buluñ nirke goñ henj henj niñ meteñenç wor po nirde hinjin. Gega goke mukku ma teñ goya goya saninj po henj hinhem. Goñ henj meterenç teñ hinhem po. Irkeb Al Kuruñ belen kanduk yeneñ himeke neneñbe farañ nurke gago hime.

12 Fudinde wor po, Yesu Kristuya awalikde po henj mata huwak po titek nurde hanj mar kuruñ gobe mata goke igin ma nurde hanj mar belen asogo yirde buluñ buluñ yirke kanduk kuruñ yeneñ hinayinj.

13 Munaŋ mata buluŋ teŋ al usi yirde haŋ mar gobe mata buluŋ po teŋ kuŋ kunte buluŋ wor po henayin. Mel gobe Uŋgura beleŋ lom yirke mata buluŋde katnayin. Goyenbe igin hite yeŋ nurdeb al hoyan saba igin mat yirhet yeŋ buluŋ mat saba yirke al hoyan goyen manan buluŋde katnayin.

14-15 Goyenpoga gebe Al Kurunyen mere asanđe katiŋ gob ganuŋ mar beleŋ saba girde hinhan gobe nurde ha. Irde hako diriŋ heŋya mere goyen saba girde hike gote miŋ bebak teŋ hinhan goyen po waŋ waŋ gayenter manan nurde ha gogo. Niŋgeb saba fudinde goyen tareŋ po tanarde hayin. Al Kurunyen mere asanđe katiŋ gobe mali mere asanđe katiŋ gwahade moŋ. Hoyan wor po. Asanđe mere katiŋ goyen gigeŋ kapyan heŋbe wuk yeŋbe Yesu Kristu niŋ dufayge tareŋ irarin. Irke Al Kurun beleŋ mata buluŋ bana hinhande mat gumulgaŋ tiyyiŋ gogo ha.

16 Al Kurunyen mere asanđe katiŋ gobe tumŋaŋ Al Kurun beleŋ bikkeŋ meteŋ marmiŋ ketal yurke asanđe kayamiŋ geb tonŋeŋ yan. Niŋgeb al kura beleŋ kapyan hekeb mata damiŋbe fudinde goyen mere gore saba yirde mata buluŋmiŋ yikala yirke bebak teŋbe yubul teŋ hanjen. Irde mere gore Al Kurun diliŋde mata huwakbe gogo yen yikala yirde hi.

17 Niŋgeb Al Kurunyen alya bereyabe Al Kurunyen mere beleŋ ep yirtiŋ hinayin. Gogab meteŋ kurayen kurayen Al Kurun diliŋde igin gobe igin ala po teŋ hinayin.

*Al Kuruŋ beleŋ meteŋ guntiŋ goyen tumŋaŋ pasi
po yirayiŋ*

¹ Be, Yesu Kristube Doyaŋ Al Kuruŋ heŋ waŋbe al diliŋ gergenya kamtiŋya goyen tumŋaŋ gabu yirdeb al iŋiŋya bulunya pota yirde matamiŋ gote muruŋgem nende gigen yunyeŋ. Niŋgeb Al Kuruŋya Yesu Kristuyat diliŋ mar mere saŋiŋ po gireŋ tihim.

² Mere gobe gahade: Al Kuruŋyen mere tagalde tukuŋ hayiŋ. Irde hugiŋeŋ tagal tagal niŋ gitik po teŋ hayiŋ. Al beleŋ mere goyen nurde gama irnayiŋ ma gama ma irnayiŋ gega, gebe hugiŋeŋ tagal tagal niŋ gitik po teŋ hayiŋ. Irde mata buluŋmiŋ yenenje sope yirde hayiŋ. Irde al kurab mata buluŋmiŋ goke yinen teŋ hayiŋ. Irde mata igiŋ teŋ teŋ dufaymiŋ saŋiŋ po yirde hayiŋ. Goyenbe gwaha yirde heŋyabe al goyen araŋ po matamiŋ igiŋ po hewoŋ yeŋ doyaŋ heŋ heŋ ge piŋeŋ ma heŋ hayiŋ. Bekkeŋde po saba yirde hayiŋ.

³ Fudinde wor po kamebe alya bereya beleŋ saba fudinde nurtek ma yiryeŋ. Irde megen niŋ mata buluŋ titek dufay po gama irdeb saba kura uliŋde hapek yaŋ nurtek goyen saba dirnaŋ yeŋbe usi saba mar po budam yade hinayıŋ.

⁴ Usi saba mar yade hinayıŋ mar gobe saba fudinde nurtek goyen tubul teŋbe megen niŋ usi baraŋ po palŋa yirde fudinde yeŋ nurde gama yirde hinayıŋ.

⁵⁻⁶ Be, nebe Roma gabman beleŋ mayteke kami yeŋ bikken mere sege iramiŋ geb, megen ga tubul teŋ kamtek nalunebe binde heŋ hi yeŋ nurde

hime. Goke teñbe nigeñ Al Kurunj une yeñ kamde kamde niñ hugiñeñ gitik teñ hime gago. Niñgeb megen gar ulyanđe hayinj kurunj gobe keñkela po dufay heñ ga mata teñ hayinj. Kanduk yeneñ hayinj gega, goke mukku ma teñ goya goya tareñ po hayinj. Mereminjbe tagalde po hayinj. Gebe Al Kurunyen meteñ al geb, meteñ dahade kura gunyen gobe tumñaj pasi po irayinj.

⁷ Munañ nebe Al Kurunyen meteñ niñ iginj ma nurde hañ mar beleñ asogo nirde hanjen gega, nebe goke kafura ma heñ fole yird yird niñ kurut wor po yeñ himyen. Irde Al Kurunj niñ hekkenj nurt nurt mata goyen tareñ po tanarde himyen. Irde kup yeñ yeñ karire hañ mar beleñ kup yeñ kuñ muruñde forok yeñ hañ go gwahade goyen po, ne mananj Al Kurunj niñ meteñ teñ teñbe gago funañ kamtek nalune binde hihi.

⁸ Gwahade niñgeb Doyañ Al Kurunj beleñ huwak po nenenjbe yeñ sopte wañ wañ nature matane gote muruñgem nunyenj. Goyenbe ne po moñ, yeñ mulgañ heñ heñ niñ doyañ heñ hañ mar goyen tumñaj mataminj huwak gote muruñgem yunyenj. Yeñbe alya bereyat mata iginja buluñja goyen huwak mat po pota yirde gote muruñgem yunenj yunenj al geb, gwaha po diryenj.

Timoti, aranjeñ po wayayinj

⁹⁻¹² Munañ meteñ kadniniñ Demasbe megen niñ mata goke dufay heñ heñ mata gore tulunj tike hapek yañ nurdeb nubul teñ Tesalonaika taunde kuriñ. Kresensbe Galesia nañare kuriñ. Irde Tatusbe Dalmesia nañare kuriñ. Munañ Tikikusbe Efesus taunde teñ kermeké kukeb Luk

po gab neya har. Niŋgeb gar wan waŋ beleŋ kura keneŋbe aranen po wayayin. Goyenbe Makbe Al Kurun beleŋ meten nuntiŋ goyen igiŋ faran nuryen yeŋ nurde hime geb, waye yenyaabe Mak inen gab tumŋaŋ wayireŋ.

13 Irdeb amilne Troas taunde Karpusyen yare tubul timiriŋ goyen manan teŋ wayayin. Irde asaŋne yago manan yad wayayin. Goyenbe asaŋ sobam mere kaŋ bili irtiŋ goyen yad wan wan niŋ manan bege sir ma yiyyen.

14-15 Be, baras yade det kurayen kurayen yird yird meten teŋ hi al Aleksanda gobe nende saba goke igiŋ ma nurde asogo nirde buluŋ wor po niryin geb, al goyen keŋkela keneŋ hayin. Moŋgo ge manan buluŋ giryen geb. Kame mata buluŋ tiyyin goke Doyaŋ Al Kurunniŋ beleŋ wol hiyyen.

16 **Haŋkapyä** Roma gabmanyen merere huwamirinjä goyenterbe ne faran nurtek mar miŋmoŋ. Hubu wor po. Faran nurniŋbe tumŋaŋ kafura heŋ harhok nunen busaharde pasi hamin. Gega nubul teŋ busaharamin mar goyen goke Al Kurun beleŋ buniŋeŋ nurd yunwoŋ yeŋ nurde hime.

17 Mel gobe gwaha tiyamiŋ gega, Doyaŋ Al Kurunjne beleŋ, “Naŋa hoyanje hoyanje kun merene tagalde tukayin,” nineŋ meten nunyiŋ goyen pasi ma irmiŋ geb, goke teŋbe yeŋ beleŋ ne merere huwamirinjä goyenterbe neya heŋ faran nuryin. Irkeb Roma gabman beleŋ nubul tiyamiŋ. Gobe dapŋa kafuram wor po kura laion beleŋ nisitek yara gega, Al Kurun beleŋ gor mat

nawaryinj gogo.

¹⁸ Be, Al Kuruŋbe asogone beleŋ buluŋ nirniŋ tikeb faraŋ nurke kuŋ kuŋ funaŋbe alya bereyamiŋ doyan yirde hi bana goŋ nad niryenj. Niŋgeb yeŋ po hugiŋeŋ deŋem turŋuŋ yaŋ irde hitek. Fudinde wor po.

Mere funaŋ

¹⁹ Be, Prisilaya uŋ Akwilaya, Onesiforusyen diriŋmiŋmiŋa gobe yeŋ ge dufay heŋ himyen goyen momoŋ yirayinj.

²⁰ Erastusbe Korin taunde tubul timiriŋ. Munaj Trofimusbe garbam irke Miletus taunde gor tubul timiriŋ.

²¹ Gebe makaŋ buluŋ ma heŋ hikeya gar waŋ waŋ beleŋ kura keneŋbe aranjen po wayayinj. Al Kuruŋ dirŋen weŋ neya gar hite mar gare tumŋaŋ ge niŋ dufay heŋ haŋyen goyen momoŋ irayinj ninaŋ geb, gago ginhem. Go mar goyen kurabe Yubulus, Pudens, Linusyabe Klodia.

²² Be, Doyaŋ Al Kuruŋniniŋbe geya hiriryenj, irde Al Kuruŋ beleŋ geyabe geya haŋ maryā goyen tumŋaŋ buniŋen dirde igiŋ igiŋ dirde hi-worŋ yeŋ gusuŋaŋ irde hime. Gog po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab